

“De har mer att vinna på det kriminella livet än vad de har att förlora”

- En kvalitativ intervjustudie om socialarbetares upplevelser av att arbeta med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet

Marya Abboud & Zerina Latovic

Kandidatuppsats

SOPA63 VT22

Handledare: Carina Gallo

Abstract

Author(s): Marya Abboud and Zerina Latovic

Title: "They have more to gain from a criminal life than they have to lose"- A qualitative interview study about social worker's experiences of working with young men that have previously been involved in gang crime.

Supervisor: Carina Gallo

Accessor: Lars Harryson

The purpose of our study is to understand how social workers work with young men who have previously been involved in gang crime and what risk factors the social worker considers to be the basis for young men's previous involvement in gang crime. We also want to research the difficulties social workers experience while working with this group. The study was based on qualitative semi-structured interviews with seven professional social workers who work with clients that are or have been involved in gang crime. Erving Goffman's theory on stigma and Kerstin Svensson, Eva Johnsson and Leili Laanemets's development on the concept of social workers' margin of maneuver from Michael Lipsky's theory "street level - bureaucrat" were used to help analyze the material. The results from the study shows that social workers' way of working with young men who have previously been involved in gang crime is individualized based on the young man's needs. They also say that they have a limited amount of resources in order to help these young men find jobs and education, at the same time they try to help motivate these young men not to return to gang crime and if needed give them protected identities. The study also found out that most social workers believe that the primary risk factors for young men to join a gang, were lack of a parental role or lack of functioning family relationships, low academic history, socio-economic vulnerability and the feeling of exclusion from society. The social workers explain that most of these risk factors are linked to each other and can create the feeling of exclusion which leads these young men to seek belonging within a gang. The results also show that difficulties these social workers feel are that there aren't enough resources and knowledge on the subject in order to help young men who have previously been involved in gang crime, and help prevent young men's involvement in gang crime in the future.

Keywords: Gang crime, Youth criminality, Social work, Margin of maneuver and Stigma.

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte	5
1.3 Frågeställningar	5
1.4 Arbetsfördelning	6
2 Kunskapsläge	6
2.1 Litteratursökning	6
2.2 Socialarbetarnas handlingsutrymme	7
2.3 Riskfaktorer som kan leda till inblandning i gängkriminalitet	9
2.4 Socialarbetarnas svårigheter	11
3 Teoretiska utgångspunkter	13
3.1 Stigmatiseringsteori	13
3.2 Handlingsutrymme	14
4 Metod	16
4.1 Metodologiska överväganden	16
4.2 Urval	18
4.3 Metodens tillförlitlighet	20
4.4 Bearbetning och analys	21
4.5 Förtjänster och begränsningar	22
5 Forskningsetiska överväganden	24
6 Resultat & Analys	25
6.1 Presentation av respondenter	25
6.2.1 Handlingsutrymme	26
6.2.2 Insatser och samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer	28
6.3 Riskfaktorer som leder till gängkriminalitet	29
6.3.1 Familjens ansvar	29
6.3.2 Skolans roll	32
6.3.3 Socioekonomiskt utsatta områden och umgänge	33
6.4 Socialarbetares svårigheter i arbetet	36
6.4.1 Motivering	37
6.4.2 Myndighetsförakt	37
6.4.3 Socialarbetarnas brist på kunskap och insatser.	38

7 Avslutande diskussion	40
<i>7.1 Vidare forskning</i>	<i>41</i>
8 Referenslista	43
9 Bilagor	46
<i>9.1 Bilaga 1</i>	<i>46</i>
<i>9.2 Bilaga 2</i>	<i>47</i>
<i>9.3 Bilaga 3</i>	<i>49</i>

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Gängkriminalitet har under de senaste åren uppmärksammats mer då flertalet unga män har förlorat sina liv på grund av dödligt våld som framkommer i samband med kriminella nätverk. Begreppet gängkriminalitet definieras som organiserad brottslighet som styrs av en kriminell grupp som bedriver grövre brottslighet i syfte att vinna främst pengar (BRÅ 2022). Enligt Joakim Sturup, Malin Gerell och Amir Rostami har det skett en dramatisk förändring av vapenvåld i Sverige under de senaste åren. Från åren 2015 till 2020 har Sveriges tre största städer, Stockholm, Göteborg och Malmö, upplevt 958 skottlossningar där 79 personer har avlidit och 355 personer blivit skadade till påföljd. Författarna skriver att risken för män att falla offer för både dödligt och icke dödligt vapen våld har blivit fem gånger högre för män i åldrarna 15 till 29 år i Sverige än i andra europeiska länder. Forskningen visar även att ökningen av vapenvåld i Sverige är kopplat till gängkriminalitet som oftast befinner sig i storstäder (2020, s.662). Statistiken visar även att unga män mellan 15 till 29 inte endast är offer för dessa brott utan även förövare (BRÅ 2022). Men vad är det egentligen som leder unga män till gängkriminaliteten?

O'Brien et al (2013, s.420f) skriver att det finns fem olika riskområden som är individ, familj, umgänge, skola och socioekonomisk utsatthet som kan påverka att unga män blir inblandade i gängkriminalitet. Exempelvis handlar riskområdet individ om individens egna attityd mot brottslighet samt deras syn på sig själva (ibid). Riskområdet familj baseras på faktorer som individens relation till sina föräldrar och gängkriminella familjemedlemmar (ibid). Umgänge handlar om att ungdomar som har vänner i kriminella gäng hamnar i större risk att själva bli inblandade (O'Brien et al, 2013, s.420). Risker med skola kan vara dålig frånvaro eller dålig anknytning till lärare och skola i allmänhet vilket minskar möjligheten för arbete (ibid). Slutligen är ungdomar som bor i socioekonomiskt utsatta områden mer benägna att begå brott på grund av brist på ekonomiska resurser (ibid). Brottsligheten i Sverige framkom oftast i socialt utsatta områden med socioekonomisk segregation, arbetslöshet och låg utbildningsnivå (BRÅ 2016, s.20). Författarna Torbjörn Forkby, Jari Kuosmanen och Henrik Örnlinde skriver att

gångmedlemmar ofta har vuxit upp med föräldrar som brister i sin föräldraroll (2020, s.26). Författarna skriver även att dessa unga män i tidig ålder har format asociala värderingar och umgås med vänner som har riskbeteende för att begå brott (Forkby et al., 2020, s.26). En annan anledning till att unga män vänder sig till gängkriminalitet är känslan av egenmakt, empowerment, ökad status och gemenskap samt ekonomiska vinster (ibid., s.27).

Vad gör då samhället för att förebygga gängkriminalitet och hur är det relevant för socialt arbete? Enligt Socialtjänstlagen SFS 2021:1314 ska socialnämnden verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden (SoL 5:1 p.1). År 2020 trädde 34-punktprogram fram som ska hjälpa till att minska och förebygga gängkriminalitet i Sverige. Punkt 28 till 32 beskriver hur kommunen och socialtjänsten ska ha mer ansvar för att förebygga gängkriminalitet. Socialarbetare är en yrkesgrupp som arbetar aktivt med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet. I samverkan med andra sociala verksamheter erbjuder de tillsammans en rad olika insatser till avhoppare som bland annat skyddsinsatser, boende, stödsamtal och försörjningsstöd (BRÅ 2016). Därför har vi valt att undersöka socialarbetares egna upplevelse av att arbeta med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet. Socialarbetare definieras enligt Akademikerförbundet som individer inom akademisk och praktikbaserad profession som arbetar för social förändring och utveckling (Akademikerförbundet SSR 2014 s.3)

1.2 Syfte

Syftet med vår studie är att förstå hur socialarbetare arbetar med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet.

1.3 Frågeställningar

1. Hur arbetar socialarbetare med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet?
2. Vilka riskfaktorer anser socialarbetare kan leda till att unga män blir inblandade i gängkriminalitet?
3. Vilka svårigheter har socialarbetare som arbetar med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet?

1.4 Arbetsfördelning

Under arbetsprocessen har vi valt att arbeta tillsammans med de större delarna av arbetet som omfattar litteratursökning, datainsamling och skrivandet. Vi har skrivit problemformulering, syfte, frågeställningar, kunskapsläge och analys tillsammans och sedan har vi för att effektivt arbeta parallellt vid sidan om varandra delat upp resterande avsnitt. Vi har båda deltagit i intervjuer och transkriberat i lika stor mängd. Under arbetets gång har vi även haft kontinuerliga diskussioner och läst och kompletterat varandras skrivna texter för att se till att alla delar av uppsatsen är sammanjämkade både språkligt och innehållsmässigt.

2 Kunskapsläge

I detta avsnitt presenterar vi vår tidigare forskning. Inledningsvis kommer vi att presentera vår litteratursökning som beskriver hur vi har hittat den tidigare forskningen. Vi kommer sedan att presentera den forskning som är relevant till våra forskningsfrågor gällande socialarbetarnas arbete med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet. Vi kommer även att presentera forskning kring vilka riskfaktorer som leder unga män till gängkriminalitet samt vilka svårigheter som framstår i att arbeta med målgruppen.

2.1 Litteratursökning

För att hitta tidigare forskning som handlar om socialarbetarnas arbete med unga män som varit inblandade i gängkriminalitet, har vi sökt efter både internationell och svensk litteratur i form av tidskrifter, vetenskapliga artiklar och avhandlingar. Vi har främst sökt på Lunds universitets databas LUBsearch samt databasen Google, Libris och Google scholar. Vi har även sett till att artiklarna är refereegranskade. I sökningen har vi använt följande svenska och engelska begrepp: "gängkriminalitet", "ungdomskriminalitet", "organiserad brottslighet", "handlingsutrymme" "gang violence", "social work", "youth criminals", "gangs and youth" och "street gangs". Vi har använt begreppen både separat och i kombination. Genom våra sökningar hittade vi både nationell och internationell forskning som var relevant till våra forskningsfrågor.

2.2 Socialarbetarnas stöd i arbetet

Det finns många faktorer som leder unga män i dagens samhälle till att bli gängkriminella men vad gör samhället för att stötta dem som har varit inblandade? Socialarbetare är en yrkesgrupp som arbetar aktivt med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet. I samverkan med andra sociala verksamheter som polis, kriminalvård och frivilligorganisationer som avhopparverksamheter erbjuder socialtjänsten en rad insatser till unga män som vill lämna eller har lämnat gängkriminaliteten. Insatser som stödsamtal, försörjningsstöd, bostad och skyddsinsatser är några av de insatser socialtjänsten kan hjälpa till med. Dock är dessa insatser inte alltid tillräckliga för vissa att lämna gängkriminalitet, motivationen kanske inte är där och ibland har vissa inom målgruppen en ilska mot myndigheterna vilket gör att de håller sig hellre borta från socialtjänsten och andra myndigheter trots att de är i behov av hjälp (BRÅ 2016, Young & Gonzalez 2013, Decker et al., 2014, Nugent & Schinkel, 2016).

Forskningsinstitutet BRÅ skriver om hur sociala verksamheter stödjer personer som har varit inblandade i gängkriminalitet (2016). Personer som lämnar kriminella gäng kallas för avhoppare och kan i de flesta fallen behöva mycket hjälp för att försöka återgå till ett mer normalt liv (BRÅ 2016, s.9). I en amerikansk rapport skriven av Michelle Arciaga Young och Victor Gonzalez (2013) skriver de att de sociala verksamheterna hjälper avhoppare genom att bidra med insatser som ska hjälpa dem att leva ett liv utan gängkriminalitet. Forskningen om avhopparprocessen lägger fokus på stödet som avhopparen behöver för att ta sig ur den kriminella livsstilen (Young & Gonzalez 2013, s.8). När en individ som har varit inblandad i kriminella nätverk lämnar den livsstilen behöver de hjälp med att förändra sina vanor för att minska risken av återfall. Att vara del av gäng kan ge individen en känsla av gemenskap som man tidigare innan gängen inte upplevt och när deltagandet i grupperingen upphör försvinner den gemenskapen och stödet. De känner sig då utsatta och blir i behov av insatser av sociala verksamheter för att kunna gå vidare (ibid).

Det finns frivilligorganisationer som kallas för avhopparverksamheter som arbetar just med att stödja avhoppare dock behövs det även stöd från statliga myndigheter (BRÅ 2016, s.13). Avhopparverksamheterna beskriver socialtjänsten som den verksamhet som är ledande i samverkan med andra sociala verksamheter. En av de största uppdragen socialtjänsten arbetar med är att finansiera de insatser som avhopparverksamheterna stödjer avhopparen med. Trots det anser avhopparverksamheterna att det kan uppstå problem i samverkan med socialtjänsten på grund av deras brist på kunskap av att arbeta med avhoppare samt deras långa handläggningstider. De menar att risken för avhopparen att återvända ökar, på grund av den långa väntetiden kan de tappa motivationen att lämna det kriminella gänglivet (BRÅ 2016, s.13ff). Det är många avhoppare som föredrar att hålla sig borta från statliga myndigheter då de upplever att de inte får tillräckligt med stöttande insatser (Decker et al., 2014, s.51 & 277). Avhopparna menar att hjälpen från socialarbetare är minimal och att den endast varit betydande genom stöd som försörjningsstöd och att hitta bostad (Nugent & Schinkel 2016, s.573f). Men att socialarbetare har inte varit till någon större hjälp när det kommer till arbete och sysselsättning.

Enligt BRÅ (2016, s.9) är den vanligaste typen av stöd som socialtjänsten erbjuder och som även avhopparna nämner som den viktigaste typen av insats, samtalsstöd och skyddsinsatser. Avhopparen får en kontaktperson som förutom stödsamtal hjälper dem med praktiskt stöd och hjälp med sociala nätverk (BRÅ 2016, s.14). Kontaktpersonen är essentiell i avhopparprocessen, kontaktpersonen ska hålla en nära och personlig kontakt med avhopparen för att bygga en pålitlig relation. Det kan innebära att kontaktpersonen behöver vara tillgänglig för samtal, samordna och koordinera avhopparens insatser, stötta avhopparen i vardagliga rutiner och vara förmedlare mellan avhopparen och myndigheter. Ytterligare insatser som socialtjänsten stödjer med är försörjningsstöd, missbruksvård, terapi, medicinska utredningar, boende, sysselsättning som arbete eller andra aktiviteter, sociala nätverk och hjälp med att bli skuldfri (BRÅ 2016, s.9 & 14). Att lämna kriminella gäng är inte enkelt det förekommer ofta många svårigheter under processen. Förutom problem som arbetslöshet, missbruk, bostadsproblematik och psykisk ohälsa är det vanligt att avhoppare oftast lever under hot från de kriminella gängerna de lämnat eller andra kriminella grupper (BRÅ 2016).

2.3 Riskfaktorer som kan leda till inblandning i gängkriminalitet

Författaren Kate O'Brien et al (2013, s.417f) skriver om olika riskfaktorer som kan leda till att en ungdom blir inblandad i gängkriminalitet. Studien är en amerikansk studie som är baserad på en dokumentinsamling av amerikanska och andra internationella vetenskapliga artiklar. Artiklarna handlar om ungdomsgång och riskfaktorer som kan leda till att bli inblandade i gängkriminalitet. Studierna använder sig främst av resultat från undersökningar gjorda på individer som enligt O'Brien et al. beräknas vara i skolålder och lite äldre, där framförallt de individer som undersöktes var unga män (2013, s.418ff). De flesta risker kan delas upp i fem olika områden individ, familj, skola, umgänge och socioekonomiskt utsatta områden. De fem olika riskområden är ofta i samspel med varandra och är inte absoluta anledningar till att ungdomar eller unga män blir inblandade i gängkriminalitet. O'Brien menar att, för att en ungdom ska gå med i gängkriminalitet krävs det att de är utsatta för flera risker inom de fem olika områden (2013, s.421).

Det finns forskning om individuella faktorer som kan leda till gängkriminalitet eller öka risken för att bli inblandad i gängkriminalitet. O'Brien et al. tar i deras studie upp hur psykologiska faktorer såsom låg självkänsla, depression, ångest, dålig impuls kontroll, låg empati för andra, psykopatiska personlighetsdrag och socialt tillbakadragande beteende är förekommande bland de som är inblandade i gängkriminalitet eller är mer benägna att gå med ett gäng (2013, s.421). Michela Lenzi et al. (2015, s.388) tar även upp hur individens attityd mot brottslighet eller antisociala beteende är faktorer som kan öka risken att gå med i gäng. Unga män som har begått brott eller har en positiv attityd till gängkriminalitet är oftast i större risk att själva bli inblandade i gäng. Parikka-Altenstedt (2001, s.516) tar upp Stefan Sandströms teori och förklaring till olika drag som finns bland våldsbenägna ungdomar eller unga män som är inblandade i gängkriminalitet. Författaren tar upp hur dessa unga män som oftast har låg självkänsla, är inblandade i våldsamheter har föräldrar som brister i deras föräldraroll. Förutom föräldrar som brister i deras föräldraroll kan ytterligare drag hos våldsbenägna ungdomar vara brist på vuxenkontakt i överlag (Parikka-Altenstedt, 2001, s.517f, Lenzi et al. 2015, s.388).

Parikka-Alténstedt förknippar våldsbenägna ungdomar med auktoritetsproblem som hindrar dem från att skapa vuxenkontakter som exempelvis kontakt med lärare som kan hjälpa både med utbildning och med att bilda sociala kontakter med andra elever (Parikka-Alténstedt, 2001, s.517ff). Däremot kan man inte utesluta vilken eller hur stor effekt faktorerna har på individen för att det ska leda till att dem blir inblandade i gängkriminalitet.

Faktorer som är kopplade till skolan och skolgång som även ses som risker för att bli inblandad i gängkriminalitet är lågt engagemang, låg akademisk prestation, otrygg anknytning eller upplever en bristande tillhörighet till skolan. Forskning visar även att andra svårigheter för ungdomarna i skolan är brist på intressen, hög impulsivitet, beteendestörningar och känsla av utanförskap (Parikka-Alténstedt, 2001, s.517f). Däremot är riskfaktorer kopplade till skola inte väl studerade och i O'Brien et al. och i Lenzi et al. studie utesluter de risker inom skolan som en faktor för att bli inblandad i gängkriminalitet eftersom det inte uppkom i deras undersökning. (Lenzi et al. 2015, s.386).

O'Brien et al. skriver även om hur umgänge kan vara en stor riskfaktor till att unga män blir inblandade i gängkriminalitet. Att ha vänner som redan är involverad i gäng kan leda till att man lättare blir övertygad till att man själv bildar en positiv attityd mot brottslighet (O'Brien, 2013, s.421). Det skapas ett socialt nätverk av framförallt kamrater som associerar sig med kriminalitet eller har aggressivt utåtagerande beteende vilket ökar risken för att individen själv blir inblandad i gängkriminalitet (2013, s.420f). I studien av Lenzi et al. skriver författarna om hur ungdomar som umgås med jämnåriga ungdomar med avvikande beteende är mer benägna till att bli inblandade i gäng. Enligt studien är avvikande beteende och antisociala drag bland ungdomar något som framhävs av gängkriminalitet i form av drogmissbruk, brottslighet och våldsamt utagerande. Det skapas även ett kamratskap mellan ungdomarna som förhindrar umgänge med andra som har prosocialt beteende. Prosocialt beteende är motsatsen till antisocialt beteende. Umgänge med kamrater som har prosocialt beteende är nödvändigt för att förhindra umgänge och inflytande från vänner med avvikande beteende (Lenzi et al., 2015, s.393).

Att befinna sig eller bo i socioekonomiskt utsatta områden där organiserad brottslighet förekommer kan vara en faktor för unga män att hamna i gängkriminalitet (O'Brien et al., 2013, s.421). Sandström skriver även att ungdomskriminella ofta saknar goda förebilder, mer specifikt de som är uppvuxna i förorter där arbetslösheten är hög. Detta leder till att ungdomar känner gemenskap inom gängkriminalitet eftersom de upplever att de inte passar in i samhället (2000, s.45ff).

2.4 Socialarbetarnas svårigheter

I arbetet med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet kan socialarbetare möta olika hinder som försvårar deras arbete med målgruppen. Svårigheterna som kan uppstå i arbetet är brist på kunskap om målgruppen, begränsat handlingsutrymme, ej samarbetsvillig ungdom och hotet de unga männen lever under när de försöker lämna gängkriminaliteten (Tärnfalk & Alm 2019 s.2f, BRÅ 2016 s.9 & 22f).

I en svensk undersökning skriver Michael Tärnfalk och Charlotte Alm om socialarbetares skilda motiv och organisatoriska förutsättningar för vård av barn som begår brott samt dilemmat om barnets bästa eller samhällets skydd (2019). Tärnfalk och Alm skriver att sedan år 1999 har Sverige använt en blandning av straff och obligatorisk socialvård för barn mellan 15-17. Bestrafningen syftar till att avskräcka lagbrytare från att upprepa brottsliga handlingar genom att rättmätigt lida i proportion till brottet och förhoppningsvis skydda samhället från ytterligare överträdelser. I alla socialvårds bedömningar är ”barnets behov och barnets bästa” den avgörande faktorn, i syfte att skydda barn från handlingar som är skadliga för deras hälsa och utveckling (Tärnfalk & Alm 2019, s.2). Författarna Tärnfalk och Alm skriver att i Sverige så har socialarbetare en stor roll i barn och ungas liv som far illa eller utsätter sig själv för risk att komma till skada, dock så har det påvisats att socialtjänsten i Sverige brister i kunskap om effektiva insatser och behovsbedömning när det handlar om ungdomskriminalitet (Tärnfalk & Alm 2019 s.3). Eftersom det har påvisats att ungdomar som befinner sig på boenden visar en hög risk för återfall i brott menar författarna att behandling som stödsamtal och andra terapeutiska

metoder kan ha positiva effekter. Jämfört med de metoder som är baserade på kontroll och bestraffning (ibid).

En utmaning som är ofta förekommande är svårigheten att lämna sin kriminella nätverk (BRÅ 2016, s.9). När gängkriminella vill lämna sina grupperingar finns det en anledning varför. Den vanligaste skälen är ökat familjeansvar och att dem har själva skaffat en egen familj. Sedan finns det andra skäl som att dem har blivit äldre och tröttnat på den kriminella livsstilen eller att dem har blivit utsatta av sin egen gruppering. Förutom de vanligt förekommande svårigheterna som exempelvis arbetslöshet och missbruk kan det ha förekommit hot eller våld i samband med obetalda skulder eller i samband med att de vill lämna gänget. Relationen dem har till varandra inom de kriminella nätverken är ofta väldigt starka som även gör det svårare att lämna (ibid). För de kriminella nätverken är ett skrämnel och våldskapital centralt, vilket innebär att de har ett rykte om att vara våldsbenägna (BRÅ 2016, s.23). Skrämnelkapitalet kan byggas på utförda eller påstådda handlingar av våld och är en ständig påminnelse om vad gruppen är kapabla till när de trotsas. Straff som misshandel, skjutning, rån och bötningar kan komma att delas ut vilket även kan förekomma internt inom grupperingarna (ibid). Även efter dem har lämnat det kriminella livet finns det även risken för återfall (BRÅ 2016, s.32). Faktorer som ålder, familj, missbruk, ingen arbetslivserfarenhet eller utbildning och nivån i grupp hierarkin kan orsaka att avhoppare återfaller i brott och återgår till det kriminella nätverket (BRÅ 2016, s.23). Brist på motivation att bilda en bättre framtid är också en anledning då det tar tid att bygga om sig själv i samhället. Dock var åldern den främsta faktorn till återfall. Forskningen visar att yngre personer har en högre tendens att återgå till gängkriminaliteten då de inte har hunnit tröttna på den kriminella livsstilen samt inte hunnit se de nackdelar som gängkriminaliteten orsakar. De yngre kan även vara omogna och ha sämre förutsättningar av att klara av en avhopparprocessen (ibid).

3 Teoretiska utgångspunkter

Vi har valt att presentera två teorier som kommer att tillämpas i samband med våra frågeställningar. Den första teorin är Erving Goffmans teori om *stigma* som handlar om hur människor placeras i kategorier utifrån hur samhället ser på deras attribut. Vi valde Goffmans

teori för att förklara det utanförskap som de unga männen som varit inblandade i gängkriminalitet upplevde innan gängkriminaliteten och hur utanförskapet var en faktor för dem att bli inblandade i gängkriminalitet. Detta speglades även i socialarbetarnas utsagor om vilka riskfaktorer de anser leder unga män till gängkriminalitet, vilket är utanförskap. Den andra teori vi använder är Kerstin Svensson, Eva Johnsson och Leili Laanemets vidareutveckling av begreppet handlingsutrymme som härstammar från Michael Lipskys teori "street-level-bureaucrat". Vi använder teorin om handlingsutrymme för att förklara socialarbetarnas arbete med dem unga männen som varit inblandade i gängkriminalitet samt deras handlingsutrymme och svårigheter som kan uppkomma i ett begränsat ramverk.

3.1 Stigmatiseringsteori

Stigma är ett begrepp som Goffman (2011) definierar som ett avvikande attribut hos människor, Goffman menar alltså att stigmatiserade människor inte ses som fullt mänskliga på grund av de avvikande attributen de innehar. Att ha ett kroppsligt avvikande eller avvikande i beteende som faller utanför det som samhälle man befinner sig i betraktar som normalt placerar en i kategorier som anmärker att man är från en lägre moralisk status. Kategoriseringen är något som kommer naturligt vid mötet av människor. Goffman påstår att det räcker med första synen på en främling för oss att placera människor i kategorier samt konstatera egenskaper hos individen som man förväntar sig hos den andre. De personer med det avvikande beteendet anser att sig själva som "normala" och inser inte att de anses som de avvikande i samhället. Goffman beskriver det som den falska identiteten medan den sociala identiteten är den som är byggd på hur man ska vara i relation till samhället (2011, s.10).

Den person som blir stigmatiserad och utstött från samhället hamnar dock inte i ensamhet, Goffman skriver att den individen kan hitta andra människor som även har upplevt stigmatiseringen av samhället för gemenskap. Goffman kallar detta för "de visa" och "de egna" och menar att människor kan dela samma avvikande attribut och kan därför hitta sympati och moraliskt stöd hos andra. På det vis ser de stigmatiserade personerna varandra som normala individer som faller inför normen av samhället de bildar därav behöver de inte känna oduglighet eller skam (Goffman 2011, s.28 & 37).

Det finns tre typer av stigma som Goffman beskriver, fysiskt stigma, psykiskt stigma och tribalt stigma (Goffman 2011, s.12). Det fysiska stigmat förklaras som kroppsliga missbildningar som till exempel olika typer av handikapp. Det psykiska stigmat beskrivs som fläckar på en persons karaktär som förklaras som viljesvaghet, onaturliga lidelser eller bristande hederlighet. Goffman menar att människor tillsluter sig till dessa egenskaper som ett resultat av deras förflutna och kan leda till mental ohälsa, arbetslöshet, alkoholism, fängelsevistelse, homosexualitet med mera. Det sistnämnda stigmat är det tribala stigmat som även kallas för gruppstigmat och är stambetingat. Det tribala stigmat grundas på ras, religion och nation och kan förmedlas från generation till generation. De personer som utsätts för tribalt stigma kan vara accepterade i andra samhällen som delar normer, värderingar och attribut. På grund av ofrånkomliga egenskaper kan dessa individer bli stigmatiserade även om de delar många gemensamma egenskaper med de "normala" andra i samhället. Skulle man kunna överse detta attribut skulle de individer bemöta de normativa förväntningarna. Att stigmatisera individer på grund av dessa egenskaper är diskriminering. Diskrimineringen kan förekomma avsiktligt eller icke avsiktligt, trots ens egna motiv inskränker man deras livsmöjlighet. Genom att stigmatisera dem och beteckna dem som underlägsna och farliga drabbar de otroligt stora grupper av samhället och försämrar deras livskvalite (ibid).

3.2 Handlingsutrymme

Svensson et al. (2008) utvecklar begreppet handlingsutrymme från Michael Lipsky teori "street level - bureaucrat" som handlar om positionen och mötet mellan socialarbetare och klient där socialarbetare är representant för en myndighet (s.16). Författarna skriver att socialarbetare är "gräsrotsbyråkrater" som representerar en organisation samtidigt som de ska vara en direkt kontakt för individer som söker hjälp från organisationen. Socialarbetare har en roll som ska förena en organisations uppdrag och en klients behov på ett rätt och riktigt sätt. Handlingsutrymme formas enligt författarna av organisationer som utför socialt arbete och utrymmet som finns mellan klient och organisation. Inom det utrymmet är det socialarbetarens roll att möta klienten utifrån deras behov men även följa statliga lagar och regelverk om socialt arbete, policyn normer och riktlinjer från organisationen (Svensson et al. 2008, s.16f & 54). Handlingsutrymme präglas även av byråkratiideal enligt Svensson et al (2008, s.54) och det är ett

ideal som följs inom alla offentliga organisationer. Byråkrati idealet innebär att det ska finnas fixerade roller mellan klient och socialarbetare och att socialarbetarens handlingsutrymme ska vara översiktlig och förutsägbart för att klienter inte ska bli behandlade olika. Författarna skriver även att inom socialarbetarens handlingsutrymme ska det finnas en så liten variation och flexibilitet som möjligt (Svensson et al., 2008 s.54). Däremot skriver Svensson et al. att detta är en utmaning inom socialt arbete eftersom det är viktigt att kunna vara flexibel gentemot klienten för att kunna uppnå deras behov av hjälp (ibid). Svensson et al. skriver även att handlingsutrymme påverkas av socialarbetarens egna värderingar, normer och uppfattningar samtidigt som dem styrs av statliga lagar, regelverk, policy och riktlinjer från organisationen (2008, s.17). Svensson et al. tar även upp hur inom socialarbetarens handlingsutrymme har de förmåga att fördela resurser som klienten behöver. Författarna beskriver då att resurs som socialarbetaren har att fördela är ekonomiska och materiella resurser men det kan även vara insatser, tid, kunskap och befogenhet (2008, s.17). En annan del av socialarbetarens handlingsutrymme är samverkan och samarbete (Svensson et al., 2008 s.181). Socialarbetare har då ett ansvar att kunna samverka med klienter, olika organisationer och myndigheter för att skapa en helhetssyn utifrån klientens olika behov (ibid.).

Svensson et al. skriver även om att det finns en osäkerhet inom socialt arbete där en ständig process av kunskap sker för att kunna utveckla socialt arbete och socialarbetarens handlingsutrymme (2008, s.219 & 222). För att kunna ändra eller utveckla handlingsutrymme resonerar författarna om kunskap inom socialt arbete och skriver att kunskap är något som skapas genom mänskliga aktiviteter och erfarenhet av det praktiska arbetet (Svensson et al. 2008, s.226) Samtidigt skriver författarna att det är viktigt för socialarbetare att utveckla en stabil kunskapsbas om socialt arbete och den målgrupp de arbetar med för att kunna ändra och utveckla handlingsutrymmet (Svensson et al. 2008, s.226ff) Kunskapsbas är den kunskap som har producerats genom aktiviteter inom socialt arbete och andra sätt. Det ska finnas en stabil kunskapsbas på kollektiv nivå för att kunna utveckla den allmänna kunskapen om socialt arbete som exempelvis arbetare med en specifik målgrupp (ibid). Har en socialarbetare eller en organisation i helhet en svag kunskapsbas om ett ämne är det vanligt att de faller in i rutiner och socialarbetaren gör det de blir tillsagda. Författarna förklarar att det är på grund av brist på intresse. Har socialarbetare inget intresse för uppdraget eller målgruppen de arbetar med ställs

det inga nya frågor som kan skapa och utveckla handlingsutrymme och kunskap (ibid). Kunskapsbas är förståelse och analys av socialt arbete som medverkar till skapande av det framtida sociala arbetet och handlingsutrymme (Svensson et al., 2008, s.219f & 227f).

4 Metod

I detta avsnitt presenterar vi vår metodval. Vi redogör även för de metodologiska överväganden och tillvägagångssätt. Sedan beskriva vi urvalet, argumenterar för metodens tillförlitlighet, resonerar kring metodens förtjänster och begränsningar och diskuterar bearbetningen samt analysen.

4.1 Metodologiska överväganden

Denna studie bygger på sju kvalitativa semistrukturerade intervjuer med socialarbetare som arbetar med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet. Syftet med studien är att undersöka upplevelserna som intervjupersonerna har att berätta, därför är en kvalitativ metod passande (Ahrne & Svensson 2015, s.9). Ahrne och Svensson (2015) menar att genom en kvalitativ metod kan man få en djupare bild av intervjupersonernas erfarenheter samt ta del av beskrivningar av fenomen som måste upplevas. Tankar, känslor och upplevelser måste konstateras och berättas eftersom att det inte är något man kan se eller mäta med siffror därav kan man inte använda en kvantitativ metod för att återberätta intervjupersonernas upplevelser (2015, s.9f).

Vi använde oss av semistrukturerade intervjuer då vi ansåg att det var den mest relevanta intervjumetod för vår studie. Eftersom att semistrukturerade intervjuer baseras på specifika teman och ger en möjlighet att ställa följdfrågor under intervjuprocessen för att utveckla intervjupersonernas svar för tydligare och djupare förståelse av deras upplevelser (Bryman 2018, s.563). Eftersom att ämnet gängkriminalitet kopplat till unga män är väldigt brett kunde vi genom att basera studien på en semistrukturerad intervju med få frågeställningar ge socialarbetarna ett större utrymme att svara på frågorna mer djupgående (ibid). Deltagarna kan

ha olika upplevelser och erfarenheter som kan vara mer eller mindre djupgående än andra därför valde vi att ha färre större frågor så att de kunde svara på frågan utan någon begränsning.

Vi hade även en intervjuguide (se bilaga 2) med ett antal teman som vi ville nämna under intervjuprocessen som är essentiellt inom semistrukturerade intervjuer (Justeen & Mik Meyer 2011, s.47). Intervjuguiden håller en röd tråd genom intervju processen, däremot har intervjupersonen själv friheten att formulera sina svar på sitt egna vis (ibid). Intervjuguiden innehåller förutom inledande och avslutande frågor, tre övergripande teman, handlingsutrymme, faktorer och svårigheter. Varje tema introduceras med en av de tre frågeställningarna, och omfattar även fler subteman som kopplas till den tidigare forskningen.

Nästan alla intervjuer hölls enskilt vilket är lämpligt eftersom att upplevelserna de delar med sig är individuella och personliga, detta är även viktigt för att uppfylla konfidentialitet avtalet (Bryman 2011, s.131). En intervju ägde rum med två deltagare samtidigt, då den ena deltagaren hade bjudit in sin kollega hen arbetar nära med för att delta via zoom. De flesta intervjuerna tog plats på deltagarnas arbetsplats vilket de föredrog för en lugn och bekväm miljö (Bryman, 2018, s.566). En intervju genomfördes via telefon efter deltagarens önskemål. Vi inledde intervjuerna genom att presentera oss själva och studiens syfte, sedan gick vi igenom informationsbrevet och samtyckesblanketten (se bilaga 3) de fick skriva på för att säkerställa att de tagit del av informationen. Vi gick även igenom de etiska principerna som är konfidentialitet, frivillighet och anonymitet (Bryman 2018, s.170). Vi spelade in intervjuerna på våra mobiltelefoner. De pågick i runt 30-60 minuter. Vi ställde våra öppna frågor och tillät deltagarna berätta ostört om sina upplevelser och ställde följdfrågor samtidigt för att utveckla resonemanget samt behålla svaren relevanta till forskningsfrågorna. Ibland kunde berättelserna avvika från intervjuguiden, med det var intressant information som gav underlag till studien. Men mestadels berörde deltagarna de subteman vi hade i intervjuguiden utan att vi behövde styra om diskussionen.

4.2 Urval

Denna studie undersöker hur socialarbetare arbetar med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet och vilka svårigheter socialarbetare upplever i arbetet med denna målgrupp. Studien undersöker även vilka riskfaktorer socialarbetare anser ligger till grund för att unga män hamnar i gängkriminalitet. Därför består vårt urval av socialarbetare som har erfarenhet av att arbeta med unga män som har en bakgrund i gängkriminalitet. Den urvalsmetod som kommer att användas för undersökningen är målstyrt urval (Bryman 2018, s.495). Ett målstyrt urval är en metod där forskaren strategiskt väljer deltagare som är relevanta för studiens forskningsfrågor (ibid). Eftersom att arbetet med denna målgrupp kan se annorlunda ut i olika delar av landet valde vi att begränsa deltagarna till region Skåne så att vi kan se tydligt på likheter och skillnader på den insamlade empirin, men det var inte ett krav.

För att veta vem vi vill skulle delta i vår undersökning hade vi ställt två urvalskriterier som skulle uppfyllas. Vi sökte efter socialarbetare som är kvalificerade att arbeta med socialt arbete, det kan exempelvis vara socionomer som arbetar inom socialtjänsten. Vi har valt att använda oss av begreppet socialarbetare då den omfattar en bredare grupp av individer som arbetar med socialt arbete där en variation av akademisk bakgrund kan förekomma. Det andra kriteriet är att de arbetar med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet. Det kan alltså vara unga män som försöker att lämna eller har lämnat. Dessa kriterier är de vi var ute efter då arbetet som socialarbetare kan innefatta en mängd uppgifter med många olika målgrupper. I urvalsprocessen var det endast viktigt för oss att de uppfyller de två kraven, inga andra kriterier var essentiella för vår undersökning.

Det målstyrda urval som används i denna studie är snöbollsurval. Snöbollsurval innebär att forskaren först väljer en mindre grupp deltagare som är relevanta till studien som därefter föreslår andra individer med kunskap om forskningsämnet som kan vara av betydelse för studiens syfte (Bryman 2018, s.504). Snöbollsurvalet är lämpligt för kvalitativa undersökningar och används som en strategi att få tag undersökningsdeltagare. Eftersom det ofta förekommer svårigheter att hitta deltagare inom det valda urvalet kan urvalet av individerna fungera som ett nätverk för att hitta andra deltagare. Dock tillämpas snöbollsurvalet sällan på kvantitativa enkätundersökningar då det är nästan omöjligt att få fram ett sannolikhetsurval (Bryman 2018, s.504).

För att hitta deltagare till vår studie började vi med att skicka ut vårt informationsbrev till flera sociala verksamheter där socialarbetare arbetar med målgruppen unga män med bakgrund av gängkriminalitet. Vi la även upp informationsbrevet på Facebook i några grupper för socialarbetare. Men ingen besvarade vår förfrågan om deltagande, då beslutade vi att ta en annan väg för att komma i kontakt med potentiella deltagare. Vi tog istället kontakt med socialarbetare som vi var bekanta med och frågade om de kunde hjälpa oss att hitta deltagare. De förmedlade sedan vår förfrågan om deltagandet till deras nätverk och andra socialarbetare som arbetade med samma målgrupp och när de fick svar så hänvisade de oss till dem. Genom att använda snöbollsurvalet fick vi möjligheten att genomföra sju intervjuer.

4.3 Metodens tillförlitlighet

Inom kvalitativ forskning finns det fyra delkriterier som för att säkerställa tillförlitlighet (Bryman, 2018, s.467ff). Dem fyra delkriterier är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmeras (ibid.).

Trovärdighet innebär att man ska följa de riktlinjer som finns och för att säkerställa att studiens resultat är skriven på ett trovärdigt sätt (Bryman, 2011, s.354). För att göra detta kan man

använda sig av respondentvalidering då man rapporterar resultat till studiens deltagare för att få en bekräftelse och säkerställa att resultat har tolkats på rätt sätt (Bryman, 2018, s.467ff). För att uppnå kravet har vi vid varje intervjutillfälle muntligt frågat deltagarna om de vill att vi skickar våra resultat via e-post till dem för att bekräfta om vi har uppfattat och tolkat dem rätt. För att minska risk för missförstånd såg vi till att ställa tydliga frågor under intervjun och transkribera varje intervju ordagrant.

För att uppnå kravet överförbarhet krävs det att bedöma om studiens resultat kan överföras till andra miljöer och målgrupper (Bryman, 2011, s.354f). Dock är detta svårt för oss att bedöma eftersom vår studie endast grundar sig på tidigare forskning och intervjuer med sju olika socialarbetare som jobbar med målgruppen. Därför har vi valt att uppfylla kravet genom att detaljerat redovisa studiens tillvägagångssätt, på ett vis där läsaren upplever att de har fått en detaljrik och tät beskrivning om fenomenet (Bryman, 2011, s.354). Däremot kan vi bekräfta att studiens resultat styrker tidigare forskning som vi har redovisat i uppsatsen vilket ökar studiens trovärdighet.

Kravet pålitlighet motsvarar vad reliabilitet är inom en kvantitativ forskning (Bryman, 2011, s.354). Det innebär att det ska finnas en fullständig redogörelse av forskningsprocessen som senare ska bedömas och granskas av kollegor eller liknande (ibid.). Nu är detta en kandidatuppsats och kommer granskas av handledare och examinator men för att uppfylla kravet har vi redovisat detaljerade beskrivningar av studiens tillvägagångssätt för att visa transparens som bidrar till studiens pålitlighet (Bryman, 2011, s.355). Möjlighet att styrka och konfirmera innebär att en forskare behöver styrka och konfirmera sin empiri, resultat och bevisa att de har agerat i god tro. Med andra ord behöver en forskare vara medveten om sina personliga värderingar och inte låta de påverka studien (Bryman, 2018, s.470). Vi har försökt vara objektiva under studien däremot vet vi att detta inte är helt möjligt och har därför varit försiktiga att inte låta personliga värderingar ha en inverkan på resultatet.

4.4 Bearbetning och analys

Efter insamlingen av datamaterialet kan man bearbeta och analysera den införskaffade empirin genom tre primära arbetssätt som är att sortera, reducera och argumentera (Rennstam & Wästerfors 2015, s.220). Att sortera innebär att sortera och reda ut all material som man har samlat in som empiri, det kan vara svårt att se över materialet när allt är osorterat. Det är därför viktigt att skapa en ordning i materialet inför analysen. Reduceringen handlar om representationsproblemet, det innebär att det inte är rimligt att redovisa all empiri man har samlat in. Man ska därför reducera materialet för att kunna presentera det material som är viktig för analysen (ibid.). Kan man som forskare eller student med hjälp av empirin argumentera för sin studie bildas det goda möjligheter för studenten eller forskaren att bilda självständighet bland andra forskare (Rennstam & Wästerfors 2015, s.228).

För att vi ska kunna bearbeta och analysera materialet behövde vi använda oss av de tre arbetssätten för att se till att materialet vi använder i studien är relevant för forskningen (Rennstam & Wästerfors, 2015). När man samlar in empiri inför kvalitativa intervjustudier kan transkriberingen av intervjuerna bli alldeles för mycket text. För att försöka undvika att spendera otroligt mycket tid på att sortera samt reducera har vi försökt att samla in empiri som är viktig för studien, genom att fokusera intervjuguiden på de tre forskningsfrågorna med få specifika teman som vi ville beröra. På det viset finns det mindre material att gå igenom vilket gör att man kan presentera den empirin man har på ett bra sätt. Vi har exempelvis kodat utifrån de teman som vi har nämnt i intervjuguiden och sorterat empirin utifrån varje tema. För att kunna argumentera för vår studie har vi använt oss av teoretiska begrepp från teorier som är kopplade till de områden vi berör i analysen (Rennstam & Wästerfors, 2015, s.232).

4.5 Förtjänster och begränsningar

En fördel med kvalitativa semistrukturerade intervjuer är att de ger möjlighet till att kunna anpassa frågor till situationen (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2015, s.38) och ställa frågor som är specifika till frågeställningarna (Bryman, 2018, s.562f). Kvalitativa semistrukturerade

intervjuer tillåter oss också att samla data, reflektioner och förekommande mönster bland respondenternas svar (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2015, s.53). Däremot finns det nackdelar med att utföra intervjuer. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s.53f) menar att respondenten inte alltid berättar hela sanningen utan kommer anpassa sina svar till intervjuaren. Exempelvis kan intervjupersoner säga en sak om deras arbetssätt som egentligen ser annorlunda ut i praktiken. En annan nackdel med intervjuer är missförståelse och feltolkning eftersom man tolkar och analyserar intervjuer utifrån respondenternas egna berättelser. Vi har därför ställt följdfrågor och bitt respondenter att förtydliga deras svar om det är något vi inte förstår. Platsen där man utför intervjun kan även påverka respondenten och öka risken för missförstånd (ibid.). För att minska risken utfördes intervjuerna på respondenternas enskilda arbetsplatser. Eftersom att det ger möjlighet till att intervjua personerna i en social kontext där de är bekväma (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2015, s.54). En av respondenterna intervjuades dock över telefon då hen inte kunde göra intervjun på plats. Vi upplevde inga svårigheter med att utföra intervju över telefon.

I denna studie har vi använt ett målstyrt urval. Nackdelen med att genomföra en studie utifrån ett målstyrt urval är att man inte kan generalisera empirin till populationen, eftersom att alla inom det urvalet troligen inte har samma upplevelser eller erfarenheter (Bryman 2018, 495). Däremot nämner Eriksson-Zetterquist och Ahrne att generalisering eller representativitet av ett fenomen kan uppnås genom mättnad (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2015, s.42). Mättnad är när man känner igen svar eller samma svarsmönster uppkommer under flera olika intervjuer för att säkerställa att ens material är oberoende av intervjupersonens personliga värderingar (ibid.). Vår studie består av sju olika socialarbetare som arbetar med målgruppen. Vi vet att resultatet från de sju respondenter inte är tillräckligt för att kunna vara representativt däremot finns det inget bestämt antal för hur många intervjuer man behöver för att kunna uppnå mättnad eftersom det uppnås som nämnt innan genom återkommande svarsmönster (ibid.). Vi upplevde under våra intervjuer att respondenterna ofta hade liknande svar samtidigt som de var informationsrika om ämnet och sitt handlingsutrymme.

5 Forskningsetiska överväganden

I denna studie har vi tagit hänsyn till dem fyra olika forskningsetiska principerna som används inom samhällsvetenskaplig forskning (Eldén, 2020, s.30f). De fyra principerna är enligt Vetenskapsrådet (2002) informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.

Enligt Vetenskapsrådet (2002, s.7) innebär informationskravet att alla deltagande parter skall informeras om studiens syfte. För att uppfylla detta krav skickade vi ut informationsbrev (se bilaga 1) till alla respondenter. Informationsbrevet innehöll studiens syfte, information om studien och om deltagandet. Vi inkluderade även information om samtycke att spela in intervjuer, anonymitet och att deltagande i intervjun kan närsomhelst avslutas utan anledning under undersökningen och efter (ibid., s.8). För att uppnå samtyckeskravet gavs samtyckesblanketter (se bilaga 3) ut till deltagarna innan intervju och vid intervjutillfället försäkrades även att respondenterna har läst informationsbrevet och ytterligare bekräfta samtycke muntligt. Vetenskapsrådet (2002) beskrivning om konfidentialitetskravet är att alla personuppgifter eller information som kan avslöja vem deltagaren är ska hanteras med konfidentialitet alltså de ska avidentifieras och bli anonyma. Samtidigt skall personuppgifter behandlas på ett sätt där ingen obehörig kan komma åt dem (ibid., s.12). För att uppnå kravet avidentifierar vi deltagarnas utsagor och personuppgifter genom att ta bort allt som kan avslöja deras identitet samt har vi under transkriberings gång av intervjuer valt att benämna deltagare utifrån exempelvis R1 eller R2 för att förkorta. Transkribering av intervjuer och inspelningar kommer endast används för undersökningen och kommer tas bort efter studiens avslut. Detta har informerats både muntligt och skriftligt till deltagarna och uppfyller nyttjandekravet som innebär att insamlade uppgifter får endast användas för forskningens ändamål (ibid., s.14). Vi är de enda som har tillgång till samtyckesblanketter, inspelningar och transkriberingar av intervjuer som förvaras i ett hard drive som kommer att rensas efter studiens avslut och examinering.

6 Resultat & Analys

I följande avsnitt redovisar vi resultat och analys av vår studie. Inledningsvis presenteras respondenterna, vilken universitetsutbildning de har, hur många år de arbetat som socialarbetare och hur länge de arbetat med unga män som har en bakgrund av gängkriminalitet. Vi redovisar detta för att forma en tydligare bild av deras upplevelser och erfarenhet vi sedan ska presentera. Analys samt resultat delas upp i teman som har bildats i bearbetningen av intervjuerna.

6.1 Presentation av respondenter

R1: Har en universitetsutbildning i statsvetenskap. Har arbetat som socialarbetare i sju år och med målgruppen unga män med bakgrund av gängkriminalitet i fem år. Respondenten arbetar med att hjälpa målgruppen att bli självförsörjande genom arbete eller studier.

R2: Har universitetsutbildning i samhällsförändring och social hållbarhet. Har arbetat som socialarbetare och specifikt med unga män med bakgrund av gängkriminalitet i 1 år. R2 arbetar med att hjälpa målgruppen att bli självförsörjande genom arbete eller studier och arbetar även som kontaktperson för ungdomar i riskzon.

R3: Den tredje respondenten har en universitetsutbildning i Human Resources som inkluderar ämnen som psykologi, sociologi, socialpsykologi och pedagogik. Respondenten har arbetat med socialt arbete i 26 år. Respondentens arbete med målgruppen är inte direkt utan de finns i ramen för deras arbete vilket innebär att de har översikt över arbetet som sker med målgruppen. Respondenten arbetar med utvecklingsarbete som innebär att de provar nya metoder för att se vilket ger bäst resultat i arbetet med unga män som varit inblandade i gängkriminalitet.

R4: Tog sin socionomexamen år 2004 och har arbetat som socialarbetare i 18 år. Respondenten har arbetat med målgruppen avhoppare samt med dem som fortfarande befinner sig aktivt i gängkriminalitet i alla år de har arbetat som socialarbetare. Respondenten arbetar inom försörjningsstöd men även med att hjälpa målgruppen att bli självförsörjande genom arbete eller studier.

R5: Har en universitetsutbildning i studie och yrkesvägledning och arbetat som socialarbetare i 8 år därav 2 och ett halvt år med målgruppen i fokus. Respondenten arbetar med att hjälpa målgruppen att bli självförsörjande genom arbete eller studier.

R6: Har en universitetsutbildning i statsvetenskap och har arbetat som socialarbetare i 15 år. Respondenten har arbetat med målgruppen i 10 år. Respondenten arbetar som kontaktperson för unga med som är eller har varit inblandade i gängkriminalitet men arbetar även med att hjälpa målgruppen att bli självförsörjande genom arbete.

R7: Har en socionomexamen sedan 2015, dock började respondenten arbeta som socialarbetare under utbildning och har arbetat som socialarbetare i 8 år. Respondenten arbetar med aktiva gängkriminella och avhoppare och har arbetat med den målgruppen i 3,5 år. Respondenten arbetar med att motverka gängkriminalitet och hjälpa de som är inblandade att lämna. Respondenten arbetar även som kontaktperson till de som är eller har varit inblandade i gängkriminalitet

6.2 Socialarbetarnas arbetssätt

6.2.1 Handlingsutrymme

Utifrån tidigare forskning kan vi läsa att de insatser socialarbetare har att erbjuda är bland annat stödsamtal, försörjningsstöd, bostad och skyddsinsatser (BRÅ 2016). Enligt BRÅ (2016, s.9) är en viktig del av socialarbetarens handlingsutrymme att vara tillgänglig för samtal, samordna och koordinera avhopparens insatser, stötta avhopparen i vardagliga rutiner samt vara förmedlare

mellan avhopparen och myndigheter. Svensson et al. (2008, s.16) förklarar i deras teori att socialarbetare är direktkontakter för individer som söker hjälp från sociala verksamheter. Samtidigt som deras handlingsutrymme formas av individens behov, regelverk om socialt arbete och riktlinjer från organisationen (ibid., s.16f & 54). Majoriteten av respondenter berättar att deras handlingsutrymme är individanpassat och att det finns inget bestämt arbetssätt. R6 berättar att mycket av deras arbete med målgruppen är anpassat utifrån individen, eftersom det är viktigt att kunna bygga upp förtroende mellan socialarbetaren och klienten men även för att underlätta arbete. R6:

I första mötet med en ung person som har hamnat i kriminalitet handlar det om att de ska få ett förtroende för mig. Det kan vara att vi sitter och pratar om fotboll i en timme för att de ska känna förtroende för mig och då kan jag lyckas.

R6

R5 berättar även att de i sitt handlingsutrymme inte har ett styrd agenda utan försöker framförallt bygga upp relationen med klienten genom att inte vara dömande eller fokusera på deras kriminalitet:

Jag lägger liksom ingen värdering om de är aktiva eller icke aktiva (gängkriminalitet) för oftast är det en lite hårfin gräns tänker jag. Så det gäller utifrån det att försöka skapa en relation, för har man det så hjälper det jättemycket [...]

R5

Utifrån Svensson et al. beskrivning av handlingsutrymme som baserar sig på organisationens uppdrag, klientens behov av hjälp, statliga lagar och regelverk om socialt arbete (2008., s.16f & 54). Vi ser genom R5 och R6 beskrivning att mycket av deras handlingsutrymme består av klientens behov av hjälp och inte organisationens uppdrag och regelverk till skillnad från det Svensson et al. skriver om handlingsutrymme. Respondenterna beskriver deras arbetssätt och

handlingsutrymme som individanpassat och det framkommer ganska tydligt utifrån det R5 och R6 berättar att de har en mer stödjande roll och arbetssätt var de fokuserar på relation och förtroende. Genom tidigare forskning ser vi även att det finns en förståelse inom avhopparprocessen för gängkriminella att stödsamtal och kontaktpersoner är essentiella och stöttar avhopparen i vardagliga rutiner (BRÅ 2016, s.9,14). Detta kan vara en förklaring till varför respondenterna tar på sig en mer stödjande roll med denna målgrupp. Samtidigt vet vi också att handlingsutrymme påverkas av socialarbetaren egna värderingar, normer och uppfattningar (Svensson et al. 2008, s.17). Socialarbetare har en uppfattning i detta fallet om att är det viktigt för dem är att bygga upp förtroende och skapa nära relationer med klienterna innan de kan arbeta vidare inom deras handlingsutrymme.

6.2.2 Insatser och samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer

Samtliga respondenter belyser hur det sker en ständig samverkan mellan socialtjänst, polis, kriminalvården, frivilliga organisationer och ideella avhoppare organisationer. R7 berättar hur de arbetar i socialtjänsten och samverkar med polishuset och andra aktörer som berör målgruppen:

Vi samarbetar med hela rättsapparaten, åklagare, tingsrätt, polis, kriminalvård, vi samarbetar också mycket med andra. Vi sitter i mängder av nätverk med andra som jobbar med ungdomar alltså nätverk arrangerade av arbetsmarknadsförvaltningen och skol- och fritidsförvaltningen. Vi försöker röra oss på de arenor där ungdomarna finns för att kunna sprida kunskap om vårt jobb.

R7

Detta stämmer med vår tidigare forskning om att det sker samverkan mellan sociala verksamheter som polis, kriminalvård och frivilligorganisationer som avhopparverksamheter där detta resulterar i olika insatser som kan erbjudas till unga män som vill lämna eller har lämnat gängkriminaliteten (BRÅ 2016, Young & Gonzalez 2013, Decker et al., 2014, Nugent & Schinkel, 2016). R1, R4 och R5 tar upp hur de använder sig av KRAMI som är en verksamhet där Arbetsförmedlingen, Kriminalvården och kommuner samarbetar för att hjälpa individer som vill ta sig ut ur kriminalitet eller missbruket till arbetsmarknaden. Svensson et al. förklarar att

handlingsutrymme är det utrymme som finns mellan klientens behov och organisation och i detta fall beskriver respondenterna att klienterna är i behov insatser från andra organisationer och myndigheter (Svensson et al. 2008, s.16f & 54). Svensson et al. förklara vidare i deras teori om att samverkan i socialt arbete är ett ansvar som socialarbetare måste ha eftersom det skapar en helhetssyn som uppfyller klientens olika behov (2008, s.181). För socialarbetare i denna studien är insatser från KRAMI lämpliga att använda för att tillfredsställa avhoppares behov av arbete och sysselsättning något som i tidigare forskning benämns vara svårt för socialarbetare att göra (Nugent & Schinkel 2016, s.573f). R4 tar dock upp en insats som inte kräver något stort samarbete med utomstående verksamheter vilket är skyddsinsatser som personskydd för de som lever under hot. Enligt BRÅ (2016, s.9) är den vanligaste typen av stöd som socialtjänsten bidrar med till avhoppare skyddsinsats eftersom det kan hjälpa individerna i deras avhoppprocess men även förebygga att de återgår till grängkriminalitet (BRÅ 2016). En annan stor insats som respondenterna nämner är att de använder sig av är olika typer av stödinsatser. Tidigare i vår analysdel skriver vi även att mycket av socialarbetarens handlingsutrymme i studien är att vara stödjande och individanpassade till klienten. I tidigare forskning om avhoppprocessen läggs det även fokus på stöd eftersom avhoppare behöver det för att kunna ta sig ur sin kriminella livsstil samtidigt som de förlorar känslan av gemenskap (Young & Gonzalez 2013, s.8). Avhoppare har ofta inte upplevt känsla av gemenskap innan de blir inblandade i gängkriminalitet (ibid.). De unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet känner sig då utsatta och blir beroende av stödjande insatser av sociala myndigheter (ibid.). Vi har då upptäckt utifrån vår studie och utsagor från alla respondenter att de unga män som respondenterna möter är ofta beroende av stödjande insatser från socialtjänsten men även från andra verksamheter för att hjälpa dem i deras avhoppprocess.

6.3 Riskfaktorer som leder till gängkriminalitet

6.3.1 Familjens ansvar

Respondenterna tar upp flera riskfaktorer som de anser vara grundläggande för unga mäns inblandning av gängkriminalitet. En av de riskfaktorer är familjens ansvar över deras ungdom, som handlar om rollen familjen spelar i att deras unga män hamnar i gängkriminalitet. Samtliga

respondenter betonade vikten av föräldrarnas ansvar och vad som sker när föräldrarna brister i ansvaret mot sina barn. Många av respondenterna berättade om hur många av de unga männen involveras i gängkriminalitet hamnar där på grund av att de inte har starka förebilder i hemmet. R3 och R6 berättar om att de flesta unga männen som hamnar i gängkriminalitet kommer från stora familjer eller familjer med endast en förälder, det handlar om föräldrar som inte är närvarande.

Många är uppväxta i familj med bara en mamma som har uppfostrat stora barnfamiljer. Ofta är det frånvarande pappor från tidigt ålder. Ensamstående föräldrar är en stor faktor.

R6

I tidigare forskning framkommer det att ungdomsbrottslingar ofta har en dålig relation till föräldrarna, detta kommer även från att föräldrarna har brustit i uppfostran gentemot ungdomen (Parikka-Altén, 2001, s.517 f). I rapporten från BRÅ (2016) där de hade intervjuat avhoppare från kriminella nätverk hade det visat sig att dem kom från ostabila hem, en avhoppare berättar att föräldrarna inte hade uppmärksammat honom som barn samt att han inte fick någon typ av bekräftelse av föräldrarna. Många av avhoppare berättar att anledningen till att dem gick med i de kriminella nätverken var gemenskapen (2016, s.29).

Vissa ungdomar kommer från familjer med invandrarbakgrund, detta kan innebära att föräldrarna inte pratar svenska. Det kan även innebära att på grund av utmaningarna föräldrarna har upplevt i resan till Sverige inte kunnat integrera sig i samhället genom att studera eller arbeta. Det leder ofta till att familjer lever på försörjningsstöd och hamnar i socioekonomiskt utsatta områden. R2 och R3 berättar om hur barnen kommer iväg med mycket som till exempel i skolan eller om vart dem får pengar ifrån på grund av att föräldrarna inte kan språket.

Om föräldrarna inte fixar språket så är det barnen som är tolk, om barnen inte fixar skolan så säger de att de klarar sig och det tror föräldrarna på.

R3

R2, R3, R6 och R7 betonar vikten av föräldrarnas integrering i samhället, när det inte händer får barnen ett stort ansvar över familjen men även makt över föräldrarna.

Integreringen av föräldrarna är jätteviktig för att kunna fånga upp barnen, för det är där det främst brister, det är lätt hänt att om föräldrarna inte kan språket och barnen kommer hem så hänger de inte med. Dem kan säga att de har fått jackan (dyra saker) av en vän, och så kommer barnen undan för föräldrarna inte har mer kunskap än så. Därför är det viktigt att inkludera föräldrarna och lägga resurser på att integrera dem genom att lära dem språket och få in dem i arbetslivet och utöka deras nätverk.

R2

R7 beskriver även ansvaret barnen kan få när föräldrarna brister:

Det kan vara så familjerna kanske inte integrerar sig i samhället och barnen har större ansvar i familjen, unga killar där pappan kanske inte finns med i Sverige och därav ganska tidigt får ett försörjningsansvar. Då tvingas de att göra saker som andra ungdomar inte tvingas till.

R7

Utifrån stigmatiseringsteorin upplever de unga männen utanförskap, utanförskapet uppstå både i hemmet till följd av dåliga familjeförhållanden, men även ett utanförskap från samhället. Detta utanförskap kommer främst till följd av stigmatisering från samhället på grund av att föräldrarna är arbetslösa och lever på försörjningsstöd. Genom att vara en arbetslös eller lågutbildad förälder

beskriver Goffman det som en följd av att vara viljesvag eller lat (Goffman 2011, s.12). Detta kopplas alltså till det psykiska stigmat som beskrivs som fläckar på en persons karaktär. De unga män som har föräldrar med invandrarbakgrund kan uppleva tribal stigma på grund av ras, kultur eller religion som avviker sig från det samhället beskriver som normalt. Bara faktorn att man inte delar samma ras kan orsaka att man blir exkluderad från samhället, har man då fler faktorer man blir stigmatiserad över blir det svårt att hitta en grupp man känner samhörighet till. Individerna försöker då söka sig till andra stigmatiserade individer med liknande avvikande attribut där de passar in i för att kunna känna sig accepterade (Goffman 2011, s.28 & 37). Det kan unga männen finna i de kriminella nätverken då många delar samma bakgrund. Att vara del av gäng kan ge individen en känsla av gemenskap de inte har upplevt förut (Young & Gonzalez, 2013, s.8).

6.3.2 Skolans roll

Förutom i hemmet med familjen spenderar ungdomen majoriteten av deras tid i skolan. Skolan har därför en essentiell roll i ungdomens liv då den skapar förutsättningar för ungdomens framtid. Många ungdomar som hamnar i gängkriminalitet känner en bristande tillhörighet i skolan. De kan även uppleva andra svårigheter i skolan på grund av brist på intressen, hög impulsivitet, beteendestörningar samt en känsla av utanförskap (Parikka-Altenstedt, 2001, s.517f). I tidigare forskning kan man se att O'Brien et al. nämner psykologiska faktorer såsom låg självkänsla, ångest, depression, låg empati för andra, dålig impuls kontroll, socialt tillbakadragande och psykopatiska personlighetsdrag är förekommande bland de som är mer benägna att gå med i kriminella nätverk (2013, s.421). R6 berättar hur tidigare kriminella oftast har antisociala beteenden eller andra beteendestörningar som ADHD som de utreder alldeles för sent. R6 menar att beteendestörningarna påbörjar i en ung ålder och skulle de då ha blivit utredda för beteendestörningar och fått diagnoser som ADHD fastställt skulle de ha fått extra stöd i skolan och arbetslivet. Dock eftersom de aldrig fått en diagnos får de ingen extra stöd och därmed behandlas de som alla andra även om de har andra behov och förutsättningar. R3 berättar om andra faktorer som kan hämma ungdomen från att klara sin skolgång:

Sen finns det andra faktorer som att man inte har fixat skolan för att föräldrarna har låg utbildningsbakgrund och har man det så kanske man inte klarar av att hjälpa sina barn att fixa läxan hemma. Där tycker jag att skolan ska ha ett större ansvar, alla är inte pedagoger. Har man en bra utbildning så är det mycket enklare att hjälpa barnen

R3

R3 anser att skolan har yttersta ansvar för ungdomens skolgång eftersom att alla föräldrar inte klarar av att hjälpa barnen med läxorna då de kan ha låg utbildningsbakgrund eller svårigheter med språket. Detta ger barnen med föräldrar som är kapabla till att hjälpa barnen hemma med läxorna bättre förutsättningar att klara skolgången. R3 berättar: "Skolan ska ha koll på det som ska läras i skolan det är inte föräldraansvaret."

Att många unga män inte klarar av skolan kan bero på beteendestörningar som dem inte har en aning om. Goffman (2011) skriver att personer med avvikande beteende ser inte deras beteende som avvikande utan dem ser sig själva som normala medan de andra som är normala enligt samhällsnormer som avvikande. De unga männen lever i vad Goffman beskriver som en falsk identitet. Hur de förhåller sig till samhället är normalt för dem, de kan alltså inte se speciellt också i ung ålder att de är dem som är avvikande. R1 berättar hur vuxna bör ta mer ansvar och ha bättre tillsyn över ungdomen. "Har man beteendestörningar som barn är det inte barnets ansvar att ha koll på, det är de vuxnas ansvar". R1 berättar vidare att ungdomarna går miste om resurser som kan bättra deras förutsättningar i skolan och minska risken att de hamnar i gängkriminalitet.

6.3.3 Socioekonomiskt utsatta områden och umgänge

Socioekonomiskt utsatta områden och umgängen är två betydande faktorer till att unga män hamnar i gängkriminalitet, de går även hand i hand. I socioekonomiskt utsatta områden lever

majoriteten av befolkningen i ekonomiskt utsatthet där arbetslösheten är hög och utbildningsnivån låg (BRÅ 2016, s.23). I dessa socioekonomiskt utsatta områdena befinner sig förorts-grupperingar som är kriminella nätverk (BRÅ 2016, s.20). Samtliga respondenter pekar ut de socioekonomiskt utsatta områdena som den mest dominerande faktorn till att unga män hamnar i gängkriminalitet. R5 anser att området man lever i har en stor påverkan på individen, och beskriver de utsatta områdena som en smittande miljö. Alltså att människorna som lever i samma miljö har ett inflytande på individen. Är majoriteten arbetslösa eller inblandade i gängkriminalitet är sannolikheten att man hamnar i de situationer större än att man trotsar sannolikheten. R6 berättar hur ungdomar som är uppväxta i samma förort kan dra varandra till gängkriminalitet utan att vara fullt medvetna om vad som egentligen sker:

...det kan vara att umgänget inte är kriminella från början sen i tonåren så kan en eller två bli kriminella och dra med sig de andra.

R6

Problematiken uppstår i den onda cirkeln som är svår att bryta, R7 beskriver även hur rekryteringen av ungdomarna går till:

Det är oftast nätverk sammansatta av barndomskompisar eller släktingar så på vilket område man växer upp i spelar jättestor skillnad. Vi ser också en trend i att de äldre rekryterar de yngre, och att man jobbar som springpojke och sen jobbar sig uppåt, och när de har sedan jobbat sig uppåt rekryterar de nya springpojkar. Då rekryterar man oftast i området man bor i eftersom det är där man hänger.”

R7

En av de mer tydliga faktorerna som leder unga män till gängkriminalitet är pengar. Bor man i utsatta områden innebär det att man kommer från en bakgrund av ekonomisk utsatthet eller fortfarande befinner sig i ekonomisk utsatthet (O'Brien et al, 2013, s.420). Hur ska de individerna då komma ur den ekonomiska utsattheten om de inte har samma förutsättningar som

andra att vara en del av samhället. R7 beskriver hur ekonomisk utsatthet påverkar familjerna samt ungdomen då försörjningsansvaret inte endast faller på föräldrarna i sådana omständigheter:

De föräldrar som går på försörjningsstöd och inte blir integrerade i samhället har inte privilegierna att fråga sina barn var de saker eller pengar kommer ifrån. En medelklass familj kan ha de privilegierna eftersom de inte är beroende av de pengarna för att få mat på bordet eller köpa nya skor till lillasystemen. Medan en familj som lever på försörjningsstöd kanske är i behov av de pengarna och då inte frågar vart pengarna kommer ifrån. Socioekonomisk status är en jättestor faktor, de har mer att vinna på det kriminella livet än vad de har att förlora.

R7

Återigen ser vi en koppling respondenterna har tagit upp till föräldrar som inte är integrerade i samhället där barnen får lida utav föräldrarnas brister som egentligen orsakas av andra samhällsproblem. Ett annat perspektiv på behov av pengar är att ungdomarna vill ha dyrare prylar som föräldrarna inte har råd med. Föräldrarna kan se till att det finns mat på bordet och att barnen mår bra men de kan inte ge barnen allt de önskar. R3, R4 och R7 berättar om hur livet som kriminell har glamorifierats i ögonen av de unga männen, de leder till att de unga männen ser upp till dem som idoler eller förebilder då det oftast saknas hemma. Respondenterna berättar att gängkulturen har blivit populär till följd av de stora summor pengar de tjänar som ger dem ett så kallat lyxliv.

Det är ju nästan som en livsstil det här med musik och kläder [...] har det blivit coolt? Det tycker jag är farligt för då ser man ungdomar som är 14 -15 som ser upp till andra ungdomar som är 17-18. Plötsligt hamnar de i någonting som de inte riktigt ville hamna i och sen så är det inte lätt att komma ut igen.

R4

Alla dessa faktorer beskrivs i Goffmans (2011) stigmatiseringsteori, utanförskapet bildas av en faktor och förvärras när det tillkommer ytterligare stigmatiseringsfaktorer. Individerna som faller utanför samhällets normer anses vara mindre mänskliga och av en lägre moralisk status. Goffman beskriver hur de som faller utanför samhället hittar andra individer som kallas för “de visa” och “de egna”, som beskrivs som mindre samhällen av stigmatiserade människor. Meningen är att dem ska hitta tillhörighet och känsla av sammanhang bland varandra (s.10ff). Som tidigare nämndes av R5 så är omgivningen smittande. Om man sätter ihop en grupp av individer som har misslyckats i skolan kommer de troligtvis inte att hitta motivationen att återgå till skolan. Det är samma scenario som sker i de utsatta områdena.

Att befinna sig i en omgivning eller i ett umgänge som redan är involverad i gängkriminalitet ökar risken att man själv blir det också. O'Brien et al. förklarar på det vis bildar man sociala nätverk av personer som associeras med gängkriminalitet eller är benägna till att involveras (2013, s.420 f). En annan studie ser man att ungdomar som umgås med andra ungdomar som har liknande avvikande beteende är mer benägna att involveras i gängkriminalitet, detta kan kopplas till andra faktorer som antisocialt beteende (Lenzi et al. 2015, s.393). Att umgås med antisociala gängkriminella personer hindrar en från att bilda vänskap med personer som har ett prosocialt beteende som är viktigt för att hindra inflytandet från umgängen med avvikande beteende som kan leda de till att bli inblandade i gängkriminalitet (ibid.).

6.4 Socialarbetares svårigheter i arbetet

Alla respondenter uppger att unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet är en komplex målgrupp att arbeta med, eftersom det finns många omständigheter man måste ta i beaktande under och efter mötet med klienten. De svårigheter som respondenterna har tagit upp under intervjuerna är risk för återfall, myndighetsförakt och socialarbetarnas brist på kunskap och insatser.

6.4.1 Motivering

Inom tidigare forskning kan vi utläsa att individens motivering till en bättre framtid kan påverka deras avhoppprocess (BRÅ 2016, s.23). Inom tidigare forskning nämner den ung ålder som den främsta faktorn till återfall eftersom yngre personer tenderar att återgå till gängkriminalitet då de anser att de vinner mer på gängkriminaliteten än vad de förlorar (ibid.). Respondenterna nämner dock inte ålder som en svårighet i deras arbete utan uteslutar individens egna motivation till förändring som en svårighet i överlag. R7 berättar:

Förändringsarbetet med dem här ungdomarna tar tid och det spelar ingen roll vad jag gör eller resten av samhället gör för vill de inte lämna själva så gör de inte det.

R7

R7 beskriver då hur arbete med denna målgrupp tar tid eftersom det finns ingen motivation hos individen själv att lämna gängkriminalitet. R1 tar även upp motivation som en svårighet inom deras handlingsutrymme. R1 förklarar hur deras handlingsutrymme och arbetssätt behöver anpassas till individen och att hen behöver ta på sig en mer stödjande roll inom möte med klienten för att motivera dem till förändring och minska risken av återfall. Vi nämner tidigare i vår analysdel att unga män som lämnar gängkriminalitet är beroende av insatser från myndigheter (Young och Gonzalez, 2013, s.8) och socialarbetarens handlingsutrymme är baserat på klientens behov av hjälp (Svensson et al. 2008, s.16). Vi uppfattar detta då som en svårighet för socialarbetare eftersom det leder till det R1 berättar om att man behöver arbeta med motivering vilket R7 även berättar tar tid.

6.4.2 Myndighetsförakt

En ytterligare svårighet inom socialarbetarens arbete med denna målgrupp är myndighetsförakt. Enligt R6:

Runt 90% av dem har ett myndighetsförakt, de hatar kommunen, polisen, arbetsförmedlingen och SOC. Allt hatar dem och ibland har de rätt, de kanske har blivit behandlade illa.

R6

I tidigare forskning finns det en förklaring till varför det uppstår myndighetsförakt bland denna målgrupp. Många avhoppare upplever att de inte får den hjälp de behöver från statliga myndigheter och håller sig därför borta i många fall trots att de är i behov av hjälp (Decker et al., 2014, s.51 & 277). Avhopparen upplever hjälpen som erbjuds av statliga myndigheter som minimal och upplever att socialarbetare inte kan hjälpa dem hitta någon form av arbete eller sysselsättning (Nugent & Schinkel, 2016, s.573f). Svensson et al. (2008, s.17) skriver även om att socialarbetare har förmåga att fördela resurser som klienter är i behov av. Det behöver inte vara insatser, det kan även vara tid, kunskap och befogenhet. För att resurser ska kunna fördelas rättvist behöver socialarbetare behärska en stabil kunskapsbas som innebär att socialarbetare kan vidga sitt handlingsutrymme utifrån klientens behov och prova andra lösningar. Motsatsen till detta är en svag kunskapsbas där socialarbetare endast arbetar inom regelverk och rutiner (ibid, s.219f & 227f.) Vi antar då att dessa unga män har erfarenhet av socialarbetare som har svag kunskapsbas. Svensson et al. förklaring om fördelning av resurser och den tidigare forskning om avhoppares erfarenhet av statliga myndigheter och förklarar varför det finns ett så stort myndighetsförakt inom målgruppen. Det går även att koppla detta till respondenternas egna upplevelser om att de tycker att det inte finns tillräckliga insatser för att motivera eller hjälpa individen i sin avhoppprocess eller lämna gängkriminaliteten (BRÅ 2016, Young & Gonzalez 2013, Decker et al., 2014, Nugent & Schinkel, 2016).

6.4.3 Socialarbetarnas brist på kunskap och insatser.

Respondenterna nämner flera gånger i sina utsagor att det inte finns tillräckligt med insatser eller resurser som kan hjälpa denna målgruppen. R4 kopplar detta till okunskap inom arbete samtidigt att vi inte vet mycket om gängkriminalitet:

Vi vet vad som lockar en till och försämrar ens liv inom gängkriminalitet men det måste finnas något annat [...] det behövs mer forskning som kan leda till exempelvis en specialutbildning om gängkriminalitet och hur man ska arbeta med det på högskolor eller socialhögskolan.

R4

Brist på kunskap tas även upp i tidigare forskning där författarna Tärnfalk och Alm skriver att i Sverige finns det en brist på kunskap om effektiva insatser och behovsbedömning när det handlar om ungdomskriminalitet och gängkriminella (2019, s.2f). Vi uppfattar det som R4 säger som en önskan eller vilja att utveckla kunskap om gängkriminalitet och bidra med mer information om hur man kan gå tillväga för att hjälpa dessa unga män att lämna och inte återvända till gängkriminalitet. Detta kan förklaras med Svensson et al. beskrivning av stabil och svag kunskapsbas inom teorin om handlingsutrymme. För att ett handlingsutrymme ska utvecklas och förändras behöver det existera en stabil kollektiv kunskapsbas inom allmänheten och organisation, i detta fall är det om gängkriminalitet och de individer det berör som klient och socialarbetare (2008, s.219f & 227f). Utifrån respondenterna verkar det inte finnas en organisatorisk eller kollektiv allmän kunskapsbas däremot upptäcker vi från deras berättelser att det finns en stabil kunskapsbas på individuell nivå bland socialarbetare. Samtliga respondenter tar även upp hur de i sitt arbetssätt anpassar sig till individen. Alla respondenter nämner att det är svårt att arbeta med målgruppen och att det är ett krävande arbete. Både R5 och R6 berättar att det är viktigt att man har ett intresse för att arbeta med målgruppen annars kommer man inte kunna klara av arbetet. Detta är då första steget enligt Svensson et al. till att skapa kunskap inom socialt arbete men även en stabil kunskapsbas på kollektiv nivå. Eftersom det är intresserade socialarbetare som ställer frågor som kan skapa ny kunskap och utveckla handlingsutrymme (ibid.). Frågor leder till att förståelse och analys av socialt arbete skapas för att förändra och utveckla handlingsutrymme (ibid.).

7 Avslutande diskussion

Vårt syfte med denna studie var att undersöka socialarbetares upplevelser av deras arbete med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet, vilka svårigheter de bemöter samt vilka faktorer de anser leder unga män till gängkriminalitet. Genom undersökningen har vi besvarat studiens frågeställningar. Studien har visat att både socialarbetare och de unga männen saknar det stöd de behöver. Då socialarbetare behöver mer resurser för att hjälpa dem och de unga männen behöver en tryggare uppväxt i ett samhälle de känner sig inkluderade i.

Resultaten i denna studie visar att i socialarbetarnas arbete med de unga männen som varit inblandade i gängkriminalitet är tillit en essentiell faktor. Respondenterna menade att de måste bilda ett tryggt nätverk för individen för att de ska kunna hjälpa de unga männen att lämna gängkriminaliteten. Resultatet visade vidare att ett individanpassat handlingsutrymme är viktigt inom arbetet med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet eftersom det är en svår målgrupp att arbeta med.

Resultaten visar att respondenterna var eniga om vilka faktorer som är grundläggande för unga män att bli inblandade i gängkriminalitet. De primära faktorerna respondenterna tog upp var familj, skola och umgänge, område och socioekonomisk utsatthet som är bundna till varandra. Respondenterna menar att man hittar umgänget i området man bor i samt att förorts kriminella gäng befinner sig i socioekonomisk utsatta områden då de bor i dessa områden till följd av stigmatiseringen i de svenska samhället. Respondenterna pratar mycket om det utanförskap målgruppen upplever till följd av stigmatiseringen som uppstår på grund av de olika faktorerna. Resultatet visar att de unga männen försöker till mestadels hitta en gemenskap som de saknar på grund av någon typ av stigma de innehar som beteendestörningar eller socioekonomiskt utsatt bakgrund som har fått dem att leva i utanförskap.

Resultatet visar att svårigheter som uppstår med de unga män som varit inblandade i gängkriminalitet är att man inte har tillräckligt med handlingsutrymme eller kunskap att hantera denna målgrupp. Samtliga respondenter uttryckte att många inom denna målgrupp har psykologiska problem som försvårar deras arbete då socialarbetare inte har verktyg att arbeta med dem. Andra svårigheter som respondenterna nämnde som även framkom i den tidigare forskningen var att många av de unga männen har svårt att lämna gängkriminaliteten på grund av brist på motivation (BRÅ 2016, s.23). Respondenterna menar att eftersom de blir inblandade i gängkriminalitet tidigt saknar de ofta gymnasiebetyg och arbetslivserfarenheter, vilket individerna i dessa situationer ofta är medvetna om kan försvåra deras återgång till ett normalt liv. Respondenterna menar att många är rädda att förlora den gemenskap och "familj" de fann i de kriminella nätverken och vet att konsekvenserna blir svåra om de försöker lämna. Resultatet visade vidare att de som lämnar oftast lever under hot vilket även gör det svårt för socialarbetaren att hjälpa dem, oftast behöver de tid och många insatser för att gå igenom avhoppprocessen. Risken blir att de återgår till gängkriminaliteten om de inte har tålamod eller tillit till socialarbetaren.

Resultaten vi har kommit fram till är viktiga och utifrån dem ser vi att socialarbetarnas arbete inte är tillräckligt i detta fall. Även om socialarbetare bidrar med mycket hjälp och insatser har vi inte sett en förändring gällande gängkriminaliteten i Sverige. Det studien har kommit fram till är att socialarbetare saknar resurser samt kunskap om arbetet med unga män som är eller har varit inblandade i gängkriminalitet. De unga männen som blir inblandade i gängkriminalitet blir det för en rad olika anledningar dock kan många av dem motverkas om resurserna används på rätt sätt i rätt tid. När socialarbetare blandas in är det oftast för sent att motverka och ännu svårare att hjälpa dem att hoppa av. Både socialarbetare och de unga männen som blir inblandade i gängkriminalitet behöver mer resurser och stöd tidigare för att motverka gängkriminaliteten.

7.1 Vidare forskning

Det har påbörjats att utvecklingsarbete för att hjälpa ungdomar som har en bakgrund av kriminalitet/gängkriminalitet där de tidigt hjälper dem att få arbete eller fortsätta studera. Det skulle varit intressant att se om detta arbete gör en skillnad och motverkar ett fortsatt kriminellt liv för dessa ungdomar. Vi skulle även vilja se att gängkriminaliteten uppmärksammas från de

unga mäns perspektiv. Det skulle varit intressant att genomföra denna studie med liknande frågor utifrån de unga mäns syn på hur de ser på hjälpen från socialarbetare, vilka svårigheter de upplever i att lämna gängkriminaliteten och vad som fick dem att bli inblandade i första början. Samt vad de tycker kan motverka att fler unga män blir inblandade i gängkriminalitet.

8 Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen I: Ahrne Göran, Peter Svensson (red.) Handbok i kvalitativa metoder. 2., uppl. Stockholm: Liber*

Akademikerförbundet SSR (2014) Global definition av professionen socialt arbete.

https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/ifsw-cdn/assets/ifsw_124418-5.pdf

[Hämtat: 14-05-2022]

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder. Tredje upplagan Stockholm: Liber*

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder. Malmö: Liber*

BRÅ (2022) *Organiserad brottslighet.*

<https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/organiserad-brottslighet.html> [Hämtat:

19-04-2022]

BRÅ (2016) Stöd till avhoppare från kriminella grupperingar. Stockholm: *Brottsförebyggande rådet. Rapport 2016:6*

https://bra.se/download/18.25f91bdc15453b49d0f42d9d/1465470312075/2016_6_Stod_till_avhoppare_fran_kriminella_grupperingar.pdf [Hämtat: 19-04-2022]

Decker, Scott H., David C Pyrooz & Richard K Moule JR. (2014). Disengagement From Gangs as Role Transitions. *Journal of Research on Adolescence (Wiley-Blackwell)*, 24(2), 268–283.

doi:10.1111/jora.12074

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik. Vägval i samhällsvetenskapliga studier. Lund: Studentlitteratur.*

Eriksson- Zetterquist, Ulla och Ahrne, Göran (2011). Intervjuer I Ahrne, Göran och Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder. Malmö: Liber*

Goffman, Erving (2011). *Stigma: den avvikandes roll och identitet. 3. uppl. Stockholm: Norstedt*

Justesen, Lise & Mik-Meyer, Nanna (2011). *Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Lenzi, Michela, Jill Sharkey, Alessio Vieno, Ashley Mayworm, Danielle Dougherty & Karen Nylund-Gibson. (2015). Adolescent Gang Involvement: The Role of Individual, Family, Peer, and School Factors in a Multilevel Perspective. *Aggressive behavior*, 41, 4

Nugent, Briega, & Marguerite Schinkel. (2016). The pains of desistance. *Criminology & Criminal Justice*, 16(5), 568-584. doi:10.1177/1748895816634812

O'Brien, Kate, Michael Daffern, Chi Meng Chua, Stuart D.M.Thomasad (2013) Youth gang affiliation, violence, and criminal activities: A review of motivational, risk, and protective factors. *Aggression and Violent Behavior*.

<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.avb.2013.05.001>

Parikka-Altenstadt, Johanna (2001) Ungdomsvåld – orsaker och åtgärder, *Nordisk Alkohol- och Narkotikatidskrift*, 18, (5-6): 516-519

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1455072501018005-618> [Hämtad 2022-04-19]

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015). *Att analysera kvalitativt material I: Ahrne Göran, Peter Svensson (red.) Handbok i kvalitativa metoder*. 2., uppl. Stockholm: Liber.

Sandström, Stefan (2000) *Ungdomsvåld orsaker och åtgärder*. Stockholm: Liber AB.

SFS 2022:388. *Socialtjänstlag*

Sturup, Joakim, Malin Gerell och Amir Rostami (2020) Explosive violence: A near-repeat study of hand grenade detonations and shootings in urban Sweden. *European Journal of Criminology*. 17(5):661-677

Svensson, Kerstin, Eva Johnsson & Leili Laanemets. (2008). *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Forkby, Torbjörn Jari Kuosmanen & Henrik Örnlin (2020) Bland bröder och fiender om gäng, manlighet och avhopp. Göteborg: Daidalos AB

Tärnfalk, Michael & Charlotte Alm (2019) Social worker motivations and organizational prerequisites for care of children who commit crimes – the best interests of the child or the protection of society?, *European Journal of Social Work*, doi:10.1080/13691457.2019.1585334

Vetenskapsrådet (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Young, Michelle Arciaga & Victor Gonzalez. (2013). “Getting out of gangs, staying out of gangs”: Gang intervention and desistance strategies. *National Gang Center Bulletin*. nr 8., <https://www.nationalgangcenter.gov/Content/Documents/Getting-Out-Staying-Out.pdf>

[Hämtad 19-04-2022]

9 Bilagor

9.1 Bilaga 1

Förfrågan om deltagande i undersökning angående gängkriminalitet!

Hej, vi är två socionomstudenter från Lunds Universitet som läser just nu vårt sista år på socialhögskolan och undrar om du vill ställa upp på intervju för vår C-uppsats. Syftet med vår studie är att ta reda på hur socialarbetare arbetar med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet och vilka svårigheter socialarbetare upplever med att arbeta med denna målgrupp. Vi vill även ta reda på vilka faktorer socialarbetare anser ligger till grund för unga mäns tidigare inblandning av gängkriminalitet.

Vi vill därför intervjua socialarbetare som har erfarenhet av att arbeta med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet.

Vi önskar om att få spela in intervjuerna för att sedan kunna transkribera dem. All information som ger signifikans som namn, ort och arbetsplats och liknande kommer att avidentifieras i studien. All information ni delar med er kommer förvaras på ett säkert vis som endast vi två studenter kommer att ha tillgång till, informationen kommer endast att användas för studiens syfte och kommer att raderas efteråt. Det är även upp till er hur mycket ni vill dela med er och/eller om ni väljer att avsluta ert deltagande.

Beroende på er bekvämlighet kan vi hålla intervjuerna via telefon, Zoom eller på plats.

Skulle ni vilja hjälpa oss och delta i undersökningen? Kontakta oss via mejl!

Marya Abboud: ma4151ab-s@student.lu.se

Zerina Latovic: ze5056la-s@student.lu.se

Med vänliga hälsningar,

Marya & Zerina

9.2 Bilaga 2

Intervjuguide

- Börja med att presentera oss själva.
- Gå igenom informationsbrevet samt studiens syfte och frågeställningar.
- Meddela deltagare om forskningsetiska principerna: konfidentialitet, frivillighet och anonymitet.
- Inhämta samtycke till deltagande i studien.
- Fråga om intervjupersonen har eventuella frågor.

Bakgrundsfrågor

1. Vilken universitetsutbildning har du?
2. Hur länge har du arbetat som socialarbetare?
3. Hur länge har du arbetat med unga män som är eller har varit inblandade i gängkriminalitet?
4. Har du ytterligare utbildningar som hjälper dig i arbetet med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet?

Frågeställning 1/Handlingsutrymme

1. Hur arbetar du med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet?
 - Insatser
 - Målgrupp

- Inre/yttre samarbeten

Har ni något mer ni vill prata om i relation till ditt arbete med unga män som varit inblandade i gängkriminalitet ?

Frågeställning 2/ Faktorer

2. Vilka riskfaktorer anser du kan leda till att unga män blir inblandade i gängkriminalitet?

- Familjeansvar
- Skolans ansvar
- Utländsk bakgrund
- Förutsättningar (Begränsade sociala resurser)
- Klasskillnad/ Ekonomisk utsatthet
- Gängkriminella familjemedlemmar

Har ni något mer ni vill ta upp angående sociala faktorer som leder till att unga män blir inblandade i gängkriminalitet?

Frågeställning 3 / Svårigheter

1. Vilka svårigheter finns det att arbeta med ungdomar som har varit inblandad i gängkriminalitet enligt socialarbetare?

- Hot
- Ej samarbetsvillig ungdom
- Ej samarbetsvilliga föräldrar

Har ni något mer ni vill prata om angående svårigheter som kan uppstå i arbetet med denna målgrupp?

Hur känner du om att arbeta med denna målgrupp?

Vad tror du behövs av socialarbetare för att minska denna målgrupp?

9.3 Bilaga 3

Samtyckesblankett

Samtycke till deltagande i intervju om att ta reda på hur socialarbetare arbetar med unga män som har varit inblandade i gängkriminalitet och vilka svårigheter socialarbetare upplever med att arbeta med denna målgrupp. Vi vill även ta reda på vilka faktorer socialarbetarens anser ligger till grund för unga mäns inblandning med gängkriminalitet.

Medgivande:

- Jag vill medverka i intervjun och i studien och har fått information om studiens syfte.
- Jag deltar i intervjun frivilligt och är medveten om att jag kan närsomhelst avbryta mitt deltagande under eller efter intervju.
- Jag är medveten om att det jag säger i intervju kommer dokumenteras, bearbetats och analyserats.
- Jag är medveten om att mina svar och den information jag ger kommer publiceras i Lunds universitets publikationsdatabas och därmed vara tillgänglig för allmänheten att läsa. Jag är medveten om att alla uppgifter jag lämnar kommer avidentifieras och att jag kommer vara anonym. Vilket innebär att namn, bostadsort eller annan känslig information kommer att avidentifieras i studien. Studiens resultat kommer endast att användas inom ramen för examensarbetet.

Ort / Datum

Namnsteckning

Namnförtydligande